

Ako se ne pjeva u Misalu predloženi pripjev, glasno ga čitaju vjernici ili neki od njih, ili čitač, inače sâm misnik iza svoje pričesti i to prije nego počne pričešćivati vjernike.

j) Kad se svrši pričešćivanje misnik i vjernici, prema prilikama, neko vrijeme tiho mole u sebi. Ako je zgodno, čitava zajednica može pjevati himan ili psalam ili drugu pjesmu hvale.

k) Popričesnom molitvom misnik moli za plodove otajstva koje se slavilo. Poklikom **Amen** narod učini tu molitvu svojom.

D) Zaključni obred

57. Zaključni se obred sastoji:

a) od misnikova pozdrava i blagoslova kome se u neke dane i prigode dodaje molitva nad narodom ili se izražava drugim svečanijim obrascem;

b) od samog otpusta kojim se skup otpušta da se svatko vrati svojim vrijednim poslovima hvaleći i blagoslivljajući Gospodina.

G l a v a III

SLUŽBE I SLUŽBENICI MISE

58. U skupu koji se sabere za misu svatko ima pravo i dužnost sudjelovanja⁴³, i to na način koji odgovara njegovu redu i službi⁴⁴. Stoga svi, bilo službenici bilo vjernici, vršeći svoju službu čine samo ono i sve ono što na njih spada⁴⁵, tako da se iz samog uređenja obreda vidi kako se Crkva sastoji od različitih redova i službi.

I. SLUŽBE ZAREĐENIH SLUŽBENIKA

59. Svakim zakonitim slavljenjem euharistije upravlja biskup, bilo sam bilo preko svojih pomoćnika, prezbitera⁴⁶.

Kad biskup prisustvuje misi kod koje je okupljen narod, dolikuje, da on sam predsjedava skupu i da mu se u slavljenju pridruže prezbiteri te po mogućnosti s njim koncelebriraju.

To se ne čini da se poveća vanjska svečanost obreda nego da se jasnije označi otajstvo Crkve koja je otajstvo jedinstva⁴⁷.

⁴² Usp. EM 31.

⁴³ Usp. SB 14.

⁴⁴ Usp. SB 26.

⁴⁵ Usp. SB 28.

⁴⁶ Usp. SC 96, SB 42.

⁴⁷ Usp. SB 26.

Ako slavljenje euharistije ne obavlja biskup, nego to povjeri drugome, tada je prikladno da on predvodi bogoslužje riječi i da misu zaključi obredom otpusta.

60. I prezbiter kao misnik u Kristovo ime stoji na česu sabranog skupa, predvodi njegovu molitvu, naviješta mu vijest spase-nja, pridružuje sebi narod u prikazivanju žrtve po Kristu Bogu Ocu u Duhu Svetome i sa svojom braćom dijeli kruh vječnoga ži-vota. Kad dakle slavi euharistiju, mora Bogu i narodu služiti dos-tojanstveno i ponizno te se tako vladati i izgovarati božanske ri-ječi da vjernike podsjeća na živu prisutnost Krista.

61. Među službenicima prvo mjesto pripada đakonu. Taj je red već na početku Crkve bio vrlo cijenjen. Đakon u misi ima vlastitu ulogu: naviješta evanđelje, a katkada i propovijeda Božju riječ, vjernike predvodi u sveopćoj molitvi, poslužuje misniku, vjernicima dijeli euharistiju, naročito pod prilikom vina i katkada upućuje sav skup kako se ima kretati i držati.

II SLUŽBA I ULOGA BOŽJEGA NARODA

62. Vjernici u slavljenju euharistije sačinjavaju sveti puk, ste-čeni narod i kraljevsko svećenstvo da zahvaljuju Bogu te mu pri-kazuju neokaljanu žrtvu ne samo po rukama misnika nego i za-jedno s njime, i uče se prinostiti sami sebe⁴⁸. Neka nastoje to očitovati dubokim osjećajem vjere i ljubavlju prema braći koja sudjeluju u istom slavljenju.

Stoga neka izbjegavaju svaku vrst neobičnog ponašanja ili podvojenosti držeći pred očima da imaju istog Oca na nebesima i da su zato između sebe svi braća.

A jedno će tijelo tvoriti slušanjem Božje riječi, sudjelova-njem u molitvama i pjevanju, a naročito zajedničkim prikaziva-njem žrtve i zajedničkim učestvovanjem kod stola Gospodnjega. To se jedinstvo lijepo odražava kad vjernici složno vrše iste kretnje i imaju jedinstveno držanje tijela.

Neka vjernici ne uskrate da s veseljem služe Božjem narodu kad god ih se zamoli da kod slavljenja obave neku posebnu službu.

63. Među vjernicima posebnu liturgijsku službu vrši »shola« ili zbor pjevača čija je zadaća da pravilno izvode dijelove koji na njih spadaju, već prema tome kakve je vrsti pjevanje, i da promiču sudjelovanje vjernika u pjevanju⁴⁹. Što je rečeno za zbor pjevača vrijedi uz dužnu preinaku i za ostale glazbenike a naročito za orguljaša.

64. Dolikuje da svuda bude pjevač ili zborovoda koji će vjer-nike voditi i podržavati u pjevanju. Dapače, kad nema zbora, na pjevača spada da predvodi različite pjesme, a puk sa svoje strane sudjeluje⁵⁰.

⁴⁸ Usp. SB 48, EM 12.

⁴⁹ Usp. MS 19.

⁵⁰ Usp. MS 21.

III POSEBNE SLUŽBE

65. Podđakon je zaređen da služi kod oltara te da pomaže misniku i đakonu. Njemu je naročito povjereno da sprema oltar i sveto posuđe te da čita poslanicu.

66. Čitač, iako je laik, u euharistijskom slavljenju ima posebnu ulogu koju valja da vrši sam, pa i onda kad su prisutni službenici višega reda. Na njega spada da čita sva čitanja iz Svetoga pisma osim evanđelja i, ako je prisutan podđakon, poslanice. Kad nema psalmiste, čitač može izgovarati psalam između čitanja.

Da vjernici slušanjem božanskih čitanja steknu ugodan i živ osjećaj Svetoga pisma⁵¹, potrebno je da čitači određeni za tu službu, budu zaista sposobni i brižno spremljeni.

Biskupska konferencija može dopustiti da, kad nema prikladne muške osobe koja bi obavljala službu čitača, ona čitanja, koja pretihode evanđelju, pročita prikladna ženska osoba koja pri tom stoji izvan svetišta.

67. Uloga je psalmiste da izgovara psalam ili drugu biblijsku pjesmu između čitanja. Za dobro vršenje službe potrebno mu je da zna psalam pjevati te pravilno i razgovjetno izgovarati.

68. Od drugih službenika neki obavljaju svoju službu u svetištu, a drugi izvan njega.

U prve spadaju oni koji nose misal, križ, svijeće, kruh, vino, vodu i kadionicu.

Drugi su:

a) Tumač koji vjernicima pruža razjašnjenja i daje upozorenja kako bi se uveli u slavljenje i osposobili da ga bolje razumiju. Napomene tumača moraju biti točno pripravljene i odmjerene.

Kad obavlja svoju službu, tumač stoji pred vjernicima na zgodnom mjestu, ali ne dolazi na ambon.

b) Oni koji u nekim krajevima dočekuju vjernike na vratima crkve i raspoređuju ih na zgodno mjesto i prave red kod ophoda.

c) Oni koji po crkvi kupe milostinju.

69. Dobro je da je netko, naročito u većim crkvama i zajednicama, određen da se brine kako bi se sveti čini prikladno izvršili i da ih službenici obavljaju doлично, uredno i pobožno.

70. I laici mogu obavljati sve službe ispod onih koje su vlastite podđakonu. Službe izvan svetišta mogu se, prema razboritu sudu upravitelja crkve, povjeriti i ženskim osobama.

71. Ako ima više onih koji mogu izvršiti istu službu, ništa ne prijeći, da oni međusobno razdijele i obave razne dijelove iste službe. Npr. jedan se đakon može odrediti za dijelove koji se imaju pjevati, a drugi za službu kod oltara; a ako je više čitanja, bit će dobro razdijeliti ih među više čitača i tome slično.

72. Kad je kod mise s narodom samo jedan službenik, onda on može obavljati razne službe.

⁵¹ Usp. SB 24.

⁵⁵ Usp. EM 26, MS 16, 27

73. Upravitelj crkve, saslušavši i vjernike glede onoga što na njih neposredno spada, vodi stvarnu pripravu bilo kojeg liturgijskog slavlja. To će složno obaviti svi kojih se tiče bilo s obzirom na obred bilo s obzirom na pastoralnu i glazbenu stranu.

G l a v a IV

RAZLIČITI OBLICI SLAVLJENJA MISE

74. U mjesnoj se Crkvi uvijek daje prvo mjesto, zbog njena značenja, misi kojoj predsjedava biskup okružen svojim svećenstvom i službenicima⁵² i u kojoj Božji narod sudjeluje punim i djelatnim učešćem. Tu se na poseban način očituje Crkva.

75. Neka se uvelike cijeni i misa koja se slavi s nekom zajednicom, naročito župskom. Tako je u određeno vrijeme i na određenom mjestu prisutna sveopća Crkva, a naročito u nedjeljnom zajedničkom slavljenju.⁵³

76. Od misa s pojedinim zajednicama posebno mjesto zauzima konventualna misa koja je dio svagdanjeg oficija. Premda se konventualna misa ne ističe posebnim oblikom slavljenja, ipak se u najvišoj mjeri pristoji da bude pjevana, a osobito da u njoj u punoj mjeri sudjeluju svi članovi zajednice bilo redovnika bilo kanonika. U njoj pojedinci obavljaju svoju službu prema primljenom svetom redu. Prikladno je da u njoj po mogućnosti koncelebriraju svi prezbiteri koji nemaju obavezu misiti pojedinačno zbog pastoralne koristi vjernika⁵⁴. Uz to svi, koji spadaju u tu zajednicu, bilo svećenici koji imaju obavezu misiti pojedinačno zbog pastoralne koristi vjernika, bilo oni koji nisu svećenici, mogu se pričestiti pod objema prilikama.

I MISA S NARODOM

77. Pod misom s narodom podrazumijeva se ona koja se slavi uz sudjelovanje vjernika. Dobro je da se, naročito nedjeljom i zapovijedanim blagdanom, po mogućnosti slavi uz pjevanje i s odgovarajućim brojem službenika⁵⁵. Ipak može se obaviti i bez pjevanja i s jednim samo službenikom.

78. Dolikuje da su uz misnika redovito čitač, pjevač, i barem jedan službenik. Taj se oblik dalje zove »tipičnim«. Obred koji je niže opisan predviđa i ovlaštenje za veći broj službenika.

U svakom obliku slavljenja može biti dakon i obavljati svoju službu.

Što treba pripremiti

79. Oltar se prekrije barem jednim oltarnikom. Na oltar ili do oltara se postave barem dva svijećnjaka sa zapaljenim svijećama, ili četiri ili šest, a ako misi dijecezanski biskup onda sedam. Uz to na oltaru ili blizu njega treba da bude križ. Svijećnjaci i

⁵² Usp. SB 41.

⁵³ Usp. EM 26, SC 28, SS 5.

⁵⁴ Usp. EM 47.